

sad donosi Smotra). — Traktat materijalne logike preveć je raskinut od spoznajne kritike, premda ih veže pojam istine (na str. 48 i opet 222) zajedno sa pojmom sigurnosti i evidencije. — U spekulativnu filozofiju stavljena je i empirička psihologija. Najbolje bi držim bilo da s njom otpočima »uvod u filozofiju«; tako na iskustvenim činjenicama dobivamo osnovicu za razumijevanje ukupne logike. Didaktički je prikladnije da se nešto dozna o mišljenju prije nego dođe na red logički traktat o pravilnosti mišljenja i o njegovoj objektivnoj vrijednosti. Nakon što su već poznati psihički zakoni, čitalac će razumjeti razliku prema logičkim zakonima (načelima). — Pisac promiscue upotrebljava »psihološki« i »psihički«, napr. za život, stanje, svijest, realnost, akt. To uopće nije pravilno, a gdjekad vodi u pravu pomutnju (napr. na str. 113, 114, 116, 117—118). Bilo bi razumljivije da se o psihološkim metodama ne govori odmah u početku psihologije, nego baš na koncu, kad se na gotovom poslu razbira metoda. Tako nije na početku ni jasan karakter psihičkih (ne bih rekao »psiholoških«, 110) zakona. — Trebalo bi otpočeti jasnom i razgovjetnom karakteristikom svjesnih (psihičkih) doživljaja. U knjizi su tek na početku filozofske psihologije kao mimogred spomenute dvije kategorije fenomenâ (201). O sudenju se proti asociacionistima govori na str. 156, a o asociacijama na 166. Kod neumrlosti duše (208) nije dosta pozivati se samo na dušinu jednostavnost, nego i na duhovnost; jer dok po prvoj ne propada duša direktno (per se), po drugoj niti indirektno (per accidens).

Iako te opaske ne oduzimlju knjizi cjelovite vrijednosti, držim da su neke od njih važne s obzirom na (još dosad neispunjenu) želju da imamo idealni uvod u filozofiju. Jolivet je uglavnom na vrlo dobrom putu ostvarenja takve želje. Svojim uvažanim ukupnim radom on je doista zaslužio da se na tu knjigu opširnije osvrnemo, i ne samo da ju toplo preporučimo, nego ju možda i predvidimo za školsku upotrebu. **S. Z.**

F. J. Thonnard, A. A., Précis d'histoire de la philosophie. Soc. d. S. Jean l'Év. Desclée & Cie, 1937.

Izdavači su dosad priredili niz vrlo uvaženih priručnika. Za dogmatiku Tanquerey (Synopsis theol. dogm.; Brevior syn. th. dogm.); za duhovništvo također Tanquerey (Précis de théol. ascétique et mystique; Pour ma vie intérieure); za povijest teologije Cayre, Patrologie et histoire de la théologie. Prema ovima je analogno izrađen i ovaj filozofski priručnik.

Sasvim je podesan da se po njemu i kod nas uči, nakon sistematskog studija filozofije. (Barem tako da nastavniku služi — kao i Jolivetov uvodnik — rukovodem, a studenti da imaju hrvatska skripta, dok se ne izradi naš priručnik). Raspored i prikaz građe tehnički je dotjeran; osobito što se tiče doktrinalnog kazala. Tu i tamo bilo bi poželjno malo više kritike. A neki su njemački filozofi zaslužili i malo više prikaza. **Z.**

Descoqs, S. J. Praelectiones theologiae naturalis, Paris 1935. Beauchesne. De Dei cognoscibilitate II.

Knjiga, koju treba opetovano spominjati, da ne izgubimo vidik na vrhunce suvremenog skolastičkog stvaranja. Djelo grandioznog formata

nije ni moguće zahvatiti jednom bilješkom u rubrici recenzija i prikaza; samo toliko ga objavljujemo, da ipet pokažemo gdje nam je snaga. To je naša klasična »moderna« ili neoskolastika.

U tome 2. svesku teodiceje zauzima Descoqs kritički stav prema tradicionalnim »argumentima« (eminetiae, ideologicum, ex desiderio beatitudinis). Dominantne francuske struje — Blondel, le Roy, Bergson — prikazane su u svijetlu, koje će odstraniti i gdje koje zablude na našoj strani. Opravdanje spoznatljivosti, kao i deduktivna analiza Božje biti, daju djelu najveće konstruktivno značenje. Na kraju su aktuelne znanstvene nadopune k prvom svesku. Ta bi knjiga imala služiti glavnom direktivom za jednu hrvatsku teodiceju.

Malo imade knjiga, kao što je ova od Descoqsa, kod kojih postaje skoro neugodna dužnost oglašivati ih sa nekoliko redaka; jer upozoravati samo na neke momente, značilo bi ostavljati praznine tamo gdje je riznica filozofskog znanja. Stranica za stranicom otvara nove i pune vidike na putove duha u traženju i nalaženju istine o Bogu. Svaki detalj znači dragocjenost u toj riznici, napr. studije o blondelizmu, Bergsonu, kršćanskoj filozofiji itd. Filozofijska biblioteka koja te knjige nema, ima veliku prazninu. **Z.**

Manser O. P., Das Wesen des Thomismus, 2. izd. 1935. (Freiburg, Schweiz).

Iz istog razloga, kao kod Descoqsa, upozorujem i na ovo magistralno djelo: neka bi naša nadolazeća radna generacija nadovezala na najviše uzore u današnjoj skolastici. Kako je ona, nažalost, nepoznata onima koji o njoj pišu, stojeći izvan nje! A još bi žalosnije bilo, da oni koji »stoje u njoj« ne poznaju njezine klasične predstavnike, bez kojih se ni kod nas ne može pomišljati na novu Teodiceju ili Uvod u filozofiju ili Historiju filozofije.

Prvo izdanje (1932.) bilo je obasuto priznanjima. Ovo 2. izdanje znatno je prošireno. Kamo sreće da dočekamo i 3. izdanje sa proširenjem u pravcu noetike, psihologije i etike (sa filozofijom religije). Time ne bi narušena bila centralna ideja knjige: sistem tomizma na osnovu akta — potencije. Kako je dragocjeno sve što Manser kaže, ne bi suvišno bilo upotpuniti gdje god i dosadani tekst (napr. kad se na str. 300 u noti samo tangira Geysерово najnovije shvaćanje o kauzalnom principu; ili na str. 312. gdje M. ne priznaje neke dokaze za egzistenciju Božju; ili na str. 315—316 glede series infinita kod motus-argumenta). — Divnom jasnoćom i savrešnom točnošću (dakle klasično) progovara svakim retkom historičar i sistematičar, u ovoj historijski dokumentiranoj sintezi tomizma. **Z.**

Essai d' une Somme catholique contre les Sans — Dieu, 1937. Paris, éd. Spes.

U redakciji Ivana Kologrivofa imamo drugo izdanje toga priručnika. U njemu je »suma« glavnih pitanja, oko kojih se koncentrirala navala suvremenog bezbožnog prozelitizma. Zamišljen je taj priručnik kao brana »Protoreligijskom priručniku« (izd. 1933.), što ga je objavila Unija borbenih bezbožnika. Zadaća je tome sovjetskom priručniku; da svoje borbe